

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Dub. I. Quid, & quotuplex sit unio mentis cum Deo?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Est si nūs externos cohibere, ne vanitates hauriat cūm tē sītē despoticē illi obediant: potest etā, licet majori difficultate, imaginationem ab illis cogitandis suspendere, vel latē ad alia objecta non delectabilita divertere: potest denique appetitum tetrahēre amovendo objectū appetibile per imaginationis declinationē ad alia objecta, vel etiam posī objecto appetitū frēnare ne in adeo servidas & deordinatas passiones prorūmpa. Unde tota ista sensibilium remotio, à voluntate quam à primo mobili debet incipere.

Object. 2. Objecies secundū, quilibet appetitus in sensibilia voluntariis valeat p̄adicta dama cauſate in animaliſed cohibere totali ex omnes appetitus, eorumque passiones & motus, est valde difficile, ne dicā impossibile; ergo nunquam anima ad contemplationem, vel unionē DEI perveniet. Resp. difficile hoc quidem est, & penē impossibile aſsequi per solam mortificationem, & purgationem actiā, & ideo quas Deus animas ad contemplationē perfectam sublevare intendit, eas in purgationē passivam sensus soler inducere, qua penē totaliter à sensibilibus avocantur; de qua purgatione passiva loquuntur sumus in catena myst. q. 15. Legendi, quos ibid. citavimus S.M. Tereſia, & B.P. Joan. à Cruce, Ioannes & Ioseph à IESV-MARIA, ven. M. Feliciana à S. Ioseph, & P. Philippus à SS. Trinitate. De hac etiam purgatione passiva partis: elicitivae p̄eclarē scripserunt Dominicus à SS. Trin. l. 7. Tomi 7. sua Bibliothec. Theolog. scđ. 2. c. 6. & 7. & Antonius à Spiritu S. in directorio mystico Tract. 2. diff. 4. & 5. Non tamen omnes appetitus etiā voluntarii, & qualiter impediunt contemplationem, sed hoc vel ex materia, vel ex plenitudine adverſitatis dijudicandum est: soler tamen Deus animas nondum plenē purgatas ad contemplationē alliceret, sic enim ciuitas & facilius denudantur à sensibilibus, ut ad perfectiorem contemplationis gradum, & inde ad unionem paulatim accedant.

Object. 3. Objecies tertio, videor talis ē sufficere denudare animū ab appetitu sensibilium, nec opus erit ab intellectu & aliis objectis removere. Resp. neg.

Solutio. In lationem; quilibet enim affectus, & omnis inhaſio voluntatis erga creaturas quantum spirituales & lupe naturales, potest impeditre unionem, nisi in DEO, & propter DEUM amentur. Licet nō æquē impidiānt illæ affectiones, sicut sensibilium, que magis materialē, & improportionatum reddunt animū ad divina contemplanda, & capeſſenda. Ut intellectus perficit ē uniatur DEO, ab omnibus aliis objectis, etiam spiritualibus debet vacare ac denudari; ut memoria plenē unitatur DEO omnī creaturā, quantum potest, debet obliuici, & ut voluntas plenē unitatur DEO ab omnibus aliis aminoribus, desideriis, & delectationibus abstrahēda est. Ad quod etiam p̄fectē consequendum introducitur anima in illam terribilem purgationē spiritus, de qua egimus in catena myst. qu. 16. & terigimus supra dicta qu. 8.

Q V A E S T I O XVII.

De quanam unione loquatur Dionysius, dum monet Timotheum, ut per predicationem remotionem se exercitet ad unionem & conjunctionem cum DEO?

Opiniō Corderij & Pachymera. **C**orderius videor hanc intelligere de unione caritatis, dum ad particulam ad unionē addit: quae per charitatem fit & gratiam. Pachymera, de unione intellectus in te, seu de intellectione indi-

vita in plura objecta, dum in solom DEUM ab aliis formis denudatus erigitur: *Hac enim (inquit) est unio, secundum quam mens unitur, & adducitur ad aliquid intelligentum. Mihi tamen videatur primariū loqui de unione intellectus cum DEO, quae involvit etiam unionem intellectus in se, & supponit, vel ordinatur ad unionem DEI per gratiam & a morem: unde etiam de aliis unionibus saltem secundariū, & implicitè potest intelligi, ut diximus de remotione creaturarum questione precedenti.*

Quod autem primariū & directē loquatur de unione intellectus cum DEO, Probostum quia in praesenti principaliter intendit S. Doctor instruere intellectum circa contemplationem mysticae Theologiae; ut etiam, quia in cap. 1. de divin. nom. §. 5. loquens de istam unione, ad quam postulat ablationem omnium, aperit se explicat de unione intellectus, dicens: *Per omnem vacationē operationis mentalis existit uno intentum Desirantium ad supremum DEI lumen. Ubi D. Thom. l. 2. addit: Quasi dicat postquam secundum Desirantium atemum fuerimus per cognitionem rebus divinis, &c.*

Ratio autem utriusque est, quia sicut unio intellectus cum DEO impeditur per formas creatas apprehensionis, & velut interpositas inter DEUM, & intellectum; ita ejus unio memoria per easdem formas non oblitias. Et unio voluntatis per earum rerum amorem, desiderium, gaudium, tristitia, &c. ut laic explicat B. P. Joannis à Cruce in ascensiō montis Carmeli lib. 2. ubi agit de unione intellectus, & lib. 3. ubi differit de unione memorie & voluntatis. Confundendus quoque nos. Simon à S. Paulo lib. 1. & 2. operis sui de reformatione hominis. Sed occasione hujus questionis, & pro majori eius intelligentia aliquot dubia circa unionem hic inserere luet.

D V B I V M L

Quid & quotuplex sit unio mentis cum DEO?

Unio ut nomen ipsum sonat, est distinctarum se rerum diversarum conjunctio & copulatio: unde cum Deus & anima valde sint diversa, tunc dicentur uniti, quando vel anima immensitate secundum suam efficiat, vel medianibus DEO & potentiori suis cum DEO copuletur.

Hac igitur unio inter DEUM, & animam est maxima, multiplex. Altera enim est naturalis, altera supernaturalis. Unio naturalis inter DEUM, & animam est illa, que etiam inventur inter DEUM, & creaturas omnes, in quibus omnibus Deus substantialiter habitat conservando earum entitatem, & omnibus enim rebus assistit Deus per essentiam, supremam potentiam, & præteriā. De qua unione non curat, procedit quæſio, nec verba Dionysii, ut patet.

Unio supernaturalis, vel est communis omnibus justis, vel solum est justorum perfectionum. Ille fidelis, que est communis omnibus justis, est gratia permanentia, non solum quatenus ipsa essentia gratiae, que est essentia DEI participata, unita & inhaeret anima; sed quatenus ipsam et gratia est uniculum supernaturale, & accidentale, quo anima unitur DEO, ita ut si per impossibile DEUS non esset in ea, sicut in aliis creaturis per unionem naturali modo supra dicto, nihilominus esset in ea per unionem istam supernaturalem gratia proportionabiliter ad id, quod dicitur de unione hypo-

Quo mo-
du cre-
tari uni-
ri posse
Denuo.

Quando
per gra-
dum
DEVS
animi &
naturalis?

hypostatica, quod si per impossibile, Verbum divinum non esset per immutabilem, & actionem conservatam præsens illi humanitati, tam ex vi unionis hypostaticæ esset etiam præsens. De quo videatur Suarius l. 12. de Trin. c. 5. Et x. Salm. To 2. in 1. part. D. Tho. Tract. 6. de Trin. diff. 19. dub. 5. quod fundatur in illo ad Rom. 5. Charitas DEI diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. 1. Corint. 6. Membr. vestra tempus sunt spiritus sancti, qui in vobis est. Unde Theolog. cum D. Thom. 1. p. 9. 43 art. 3. dicitur Deus esse in anima justa non solum per communicationem bonorum, sed quia ipse est. Spiritus Sanctorum datur, & miratur, & inhabitat animam novo a speciali modo ab illo, quo in ea erat per solam creationem & conformatiōnē. Legendi de hoc ex nostris Gabriel à S. Vincentio Tom. 1. in 1. part. S. Thomas diff. 39. dub. 5. Dominicus à SS. Trinit. lib. 7. Tomi 7. usq. Biblio. hec. Theolog. sed. 4. cap. 2. & 3. Balthasar à S. Caspar, in commentariis Castelli interiori S. M. TERESIAE cap. 1. mansion. 5. plen. 1. citatur etiam pro hac sententia à Salmantico. loco mox indicatio Seraphica nost. M. TERESIAE cap. 1. mansion. 7. & Nicolaus à JESU-MARIA 1. part. cap. 16. Elucidatio Theolog. phrasium mystica Theologiae B. P. Ioan. à Cruce.

Quot modis creaturi uniti posse est Deus. Ut autem hæc unio reals, supernaturalis magis explicetur: non andunt est pluribus modis prole DEUM uniti creaturis. *Primum* per illam operationem in illis, que est uno agentis ad passum mediante actione. *Secundum*, in ratione objecti intellectus & voluntatis, quod fit medianè operatione, qua creatura DEUM ut objectum attingit. *Tertius*, ut amans in amante, & cognoscens in cognoscente, non quia semper actualiter ametur, & cognoscatur, sed quia illis affectibus cognoscibilis & amabilis, & in eis datur principiu cognoscendi & amandi, nepe, gratia, charitas & fides. *Quarto*, sicut terminus cu se terminabilis ad constitutum usum per se supponit, ut si: solam per unionem hypostaticam, de quibus modis unionis videndi nost. Salmant. To 3. in 1. 2. tr. 9. diff. 1. dub. 1. & Hieron. Gratian. 2. part. dilucidari cap. 2. & seqq. Dominicus & Balthasar supradicti.

Quomodo per gratiam & charitatem est Deus in primis unitus animæ primò modo? est enim gratia unita animæ per inherētiā, & Deus unitus gratia per operationem, ac prouide hinc modo unitus animæ medianè gratia. Ceterum quia per illam operationem magis est creatura habita, & possella à Deo, quā Deus habeatur, & possideatur ab ipsa, ideo etiam est in illa nō solum secundo modo quando actualiter intelligitur & amatur, sed etiā tertio modo tanquam cognitionis in cognoscē, & amans in amante falem habitualiter; & hoc non ut cūq; sed tanquam cognitionis in cognoscē habitualiter ea cognitione, quæ sufficiat ad diligēdum perfectissimum amorem amicitiae, & tanq; amans in amante per prædictum amorem proprium autem est amoris amicitiae, quod ex se exigat unionis inter amicos non solum affectivā, sed per cōformitatem affectū, sed per inseparabilem præsentiam & cōjunctionem personalē, quoad scilicet potest ac proinde gratia & charitas, quæ sic cōstituunt hominem amicum Dei, perut ex natura sua inimicū DEI præsēcā in homine, ita ut per realem, & personalem præsētiam esset intra ipsam, licet alio titulo nō futisse ibi realiter præsens. Quod latius probant & defendunt N. Salm. de Trin. tr. 6. diff. 19. dub. 5. & citatoz & iterum explicabunt infra dub. 5.

Thom. à Iesu Oper. Tom. II.

Hæc autem unio Spiritus S. ut bene nota nostra Nicolaus à JESU-MARIA in sua Elocid. Theol. p. 2. 6. 16. m. 13. non solum contingit in prima infusione gratia, sed etiā in ejus augmento, maximè quando anima proficit in novum statum gratiae, quia tunc etiā datur missio invisibilis Spiritus S. quod probat ex D. Th. i. p. q. 4. 3. art. 6. ad 2. & in 1. diff. 1. s. q. 5. a. 1. quæst. 5. & n. 2. quæst. 1. ejusque expositoribus, & maximè Suar. lib. 1. 2. de Trinit. cap. 5. n. 16.

Quod in presenti videatur distinguendum. *Significandum* principales gradus hujus unionis ex majori profectu in purificatione animæ, ad quem le clarantur quicunque major etiam profectus in augmentatione gratiae, & habituum cum ea infalorum. *Primus* est gradus communis iustorum, quando gratia de novo intrans ut funditur. Cui correspondet unio actualis & assennit.

Secundus, quando anima jam purificata per mortificationes activas, aut etiam per passivā patit sensitiva ingreditur statum perfectionis & contemplationis, & tunc solent etiam exerceri actus unionis & & acquirentur: vel etiam infusa & passiva, sed imperfecta, & partialis ut orationis, quae sis, eb. i. e. a. is & impulsus.

Tertius, quando jā magis est purificata per purgationem passivā spiritus, tūc enim valde proficit in gratia, & charitate, & in hoc statu solet exercere unionem actualiter totalem, que ad priores actus qui sunt brevissimi, & ideo comparantur à Seraphica matre mutuis sponsum confectibus lib. castelli anima manu. 5. c. 4. Legend. nost. Bal. balthasar in hunc locum.

Quartus, quando post maiorem adhuc purificationem tantum proficit in charitate, ut Deus anima sibi unita saporem & suavitatem divinam faciat experiri, & percipere; unde unio actualis voluntatis jam appellatur fructus, & comparatur à Seraphica Matre spontanibus.

Quintus deniq; quando jā amplius ardoribus charitatis incensa ita jam purificata depuratur, ut penè nihil proprietatis conditionis remaneat, sed jam totaliter transformata possit dicere cum PAULO, Viro ego jam non ego, &c. In quo statu exercetur illa alia actualis unio fructus, & transformativa superior omnibus, que licet non in eadē actualitate permaneat, remanet tamen habitualiter in voluntatis inclinatione ad DEUM sibi jam veluti infarabiliter praesentem, & ideo in hoc statu celebrator matrimonium spirituale.

Ita; quod magis anima depuratur & exiit imperfectionibus habitualibus & actualibus, per quas imago Dei in nobis obscuratur & maculatur, tā o magis evā ornata & induitur augmento gratiae & habituum supernaturalium, quib; magis ac magis assimilatur Deo habitualiter; qui quidē gradus perfectionis sunt gradus unionis reals, & habitualis modo supra dicto licet unio habitualis per anthoniam sit illa ultima & felicissimi status transformationis. In quolibet autē horū statuum unionis habitualis exerceri solet unio actualis, quando potentia animæ Deo etiam uniuersa, vel perfecta vel impietate, & totaliter vel partialiter, affectivē tantum, vel etiā effectivē, seu fruitivē & transformativē, unde diversa quoque nomina sortitur, ut explicabimus dubio sequenti.

Objicitur primò, si unio habitualis, & realis fieret per infusionem gratiae, & per maiorem radicationem & argumentum ejus, gradus hujus unionis essent penè infiniti; ergo non bene distinguuntur.

T. 2

Op. 1. 1.

tus

Solutio.

ur per supra relata. Prob. antecedens, quia a-
nitma iusta, & à fortiori quæ jam est in statu per-
fectionis, plures quotidie exercet actus charitatis;
sed per quemlibet actum charitatis ascendit anima
in hac vita ad majus augmentum gratiae: ergo, &c
Resp. neg. antecedens, ad cuius probationem re-
spond. primò negando minorem, loquendo de ac-
tibus remissoribus habitu, quia iuxta doctrinā
D. Th. 2.2. q.24. a.6. actus meritorius remissus nō
statim in hac vita adducit secū augmentum gratiae &
charitatis, sed solus ille, qui in ehorto est habitus au-
gmentum verò gratiae emissoribus correspondens
reservatur ad statu gloriae cū ipsius gratiae consum-
matione tribuendū. Vel falso (ut aliqui colligunt
ex D. Th.) dabitur in hac vita, quando homo per
ferventiorē actū se disponit ad illud. Et licet aliqui
etiam ex Thomistis intelligent, S. Doctoric, vel de
gratia in esse physico, & nō de illa in esse gratiae &
acceptationis ad gloriam, vel de augmento ut est
forma physica dispositio, & nō de illo ut est
præmium mediū. Communis veiò Thomistarum
sententia illum intelligit, ut proposuimus.

Resp. secundò etiam admittamus cōsuetudinem, Valsquez & alii augmentum gratiae & charitatis
etiam illud, quod actibus remissoribus correspō-
det: statim nobis dati: vel cum Victoria, Soto, &c.
alii augeri quidem gratiam, sed non habitum chari-
tatis. Vel cum Scoto, Montesino, &c. quod de-
tur saltem in primo instanti separationis animæ:
vel denique loquendo de actibus intensioribus,
non ideo lequi debere nos multiplicate gradus u-
nionis juxta quolibet augmentum gratiae & chari-
tatis, sed juxta notabile aliud augmentum in-
ferens aliquam differentiam in statu perfectionis,
ut supra recensuimus.

*Objec. 2.**Solutio.*

Objec. secundū in ultimo gradu huius unionis
realis & habitualis supponimus non posse animam
ad ulteriorem gradum unionis trahire: sed hoc est
falluum ergo adhuc restat plures alii denumerandi.
Prob. minor, quia gratia & charitas in hac vita se-
per possunt augeri, & nō potest dari status perfe-
ctionis, intra quem nō sit dabilis aliis perfectior.
Resp. disting. majorem, non posse saltem de lege
ordinaria transit ad perfectiorum statum unionis
conce, ad perfectiorem gradum intentionis, neg.
Unde neg. minorem: ad probationem dicendum,
quod licet gratia & charitas sèper possint augeri,
non quodlibet augmentum ad perfectiorē statu
sufficiere, ut supra diximus, & ille status dicitur ult-
imus, in quo gratia & charitas jam dicitur perfe-
cta; quam perfectionem explicat D. Th. 2.2. q.24
a.8. dicens, non vocari charitatem perfectam per
hoc, quod diligat Deum quantum ipse diligibilis
est, iste enim amor nō potest inventari in creaturis:
nec etiam per hoc, quod cor hominis actualiter
semper feratur in Deum, quia hoc solum in patria
potest haberi: nec solum per hoc, quod nihil cogi-
te, aut velu divinae dilectioni contrari, quia hoc
est commune omnibus charita habentibus, sed
pro hoc quod homo studi suum deputet ad va-
candum Deo, prætermis aliis, nisi quantum ne-
cessitas praesentis vita requirit. Et ar. 9. distinguēs
statum perfectorum ab statu incipientium & pro-
ficienium dicit, quod licet perfecti in charitate
proficiant, non tendit ad hoc principalem eorum
cura, sed ut Deo inhaereant. Unde ille erit ultimus
& perfectior gradus unionis, in quo homo fruatur
Deo, & transformatus in ipsum, pacificè ja-
quescit & obdormit in brachis ejus, ipsumq; semper
praesentem experitur & amplectetur. Consulēdus
nostri p. Michael de Fonte, qui de di-

vina hac unione præclarè differit cap. 7. & 8. libri
3. de triplici vita spirituali statu.

D V B I V M II.

Quinam sint gradus unionis actualis? & quanam di-
catur uno affectiva & effectiva?

Explícata unione reali, & habituali dubio pre-
cedenti, restat inquirere de unione actuali, & quia, a-
de variis eius nominibus, Actualis igitur unio dici-
tur, quando anima non solum habitualiter, ut di-
ctum est, sed etiam per actus intellectus & volu-
tatis Deo unitur, ut nihil aliud cogitur, nec ameri,
& multo less nec sentitur, pra nimia enim applica-
tione intellectus & voluntatis solent suspicidi sensi-
tus exteriores & interiores ab operi rationibus suis,
tunc autem dicitur uno actualis totalis: si autem vel
memoria, saltem sensibilis, dissolvatur ab hac u-
nione, vel sensus aliquis sensibilia hauriat, dicitur
ista uno partialis, quia nimis raro soli intellectus
& voluntas occupatur in DEO.

Unio igitur actualis, vel est solum affectiva, vel
etiam effectiva. Affectiva dicitur illa, quæ solum a-
ctus voluntatis sunt totaliter cōformes voluntati
divinae, eo enim ipso quod est conformitas af-
fectus, cōtum, recte unio affectiva nuncupatur, & forma-
liter consistit in ipso actu amoris. Effectiva autem
dicitur, quando desiderans praesentiam amanti, ut
eo realiter portatur, ita & per amore ferventio-
rem disponit, ut asequatur gratiam, vel notabile
aliquid augmentum ejus, per quod Deo ex ipso
assequatur per unionem realem supradictam. Un-
de dicitur iste actus amoris non solum unio af-
fectiva, sed effectiva & activa, quia effectiva, vel quasi
effectiva concurrit ad prædictam unionem rea-
lem: ipsa etiam unio realis sic adepta potest dici
unio effectiva passiva, quatenus scilicet effectiva,
aut quasi effectiva ab illo amore procedit.

Quod D. Thom. 1.2. q.28. art.1. allegant Au-
gustinum his verbis explicat: Duplex est unio amar-
tis ad amatum; una quidem secundum rem, puta cō-
muni presentia littera ad amantem: alta verò secun-
dum affectionem. Primam unionem facit amor effectiva,
qua moveret ad desiderandum, & querendum pre-
sentiam amanti: secundam autem unionem facit formaliter,
qua ipse amor est talis unio, vel nexus. Unde dicitur
D. August. in 8. de Trin. quod amor est quasi nū-
datrix quadam duo aliquia copulans, vel copulare ap-
petens, amantem, scilicet, & quod amatur. Quod em-
pedit copulans, referatur ad unionem effectus, sine qua
non est amor: quod verò dicit copulare intendens, per-
times ad unionem realem. Hec ille,

Objec. primò, D. Thom. loquitur de passione
amoris erga creaturas, qui quidem amor potest
effectiva influere in praesentiam amanti, quatenus
efficaciter, & effectivè movere potentias ad inqui-
rendam illam; & ideo potest vocari unio non so-
lum affectiva, sed effectiva: sed unio affectiva, se-
cundum amoris, quo DEI praesentiam, & unionem realem
optamus, & inquirimus, non influere in
talem unionem, quae est per gratiae & charitatis
infusionem, vel augmentum: ergo non potest ap-
pellari unio effectiva. Resp. Quod licet aliqui Au-
gustines dicant etiam actus nostros concurrent
cum DEO physice, & effectivè ad gratiam &
augmentum ejus, nos tamen veriō senten-
tiā amplectentes distinguimus minorem, non
influit effectivè physice conced, non influit mo-
rali, & meritorie, vel saltem dispositivè physi-
cē neg. & ideo non dicimus absolute effectivè il-
lam convegni, sed quasi effectiva; quod sufficit, ut
per

Legend.
noſt. Bal-
tbas. in il-
lud cap.
castelli a-

Fruitiva
amis stud-
dicatur.